

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 02-11-2021 r.

Marcin Wiącek

VII.7033.65.2021.AMB

**Pan
Adam Niedzielski
Minister Zdrowia**

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi dotyczące ograniczenia możliwości odbywania zajęć klinicznych i praktyk w szpitalach i innych jednostkach zewnętrznych względem medycznych uczelni wyższych. Ich analiza wskazuje, że sygnalizowany przez Skarżących problem nie ma charakteru incydentalnego i wymaga wypracowania zmian systemowych w celu zapewnienia należytej ochrony prawa do nauki i prawa do ochrony danych osobowych przy jednoczesnym uwzględnieniu konieczności ochrony życia i zdrowia studentów i osób, z którymi mają oni styczność podczas zajęć odbywających się poza murami uczelni.

Niektóre ze wspomnianych wyżej podmiotów uzależniają możliwość przystąpienia do zajęć i praktyk od zaszczepienia się przez studenta przeciwko COVID-19 i weryfikują ten fakt samodzielnie lub przy wsparciu administracyjnym uczelni wyższej, z czym wiąże się konieczność ujawnienia przez studentów ich danych osobowych dotyczących zdrowia. Dotychczasowe skargi odnoszące się tego problemu dotyczyły Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Wyższej Szkoły Rehabilitacji w Warszawie, Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Rzeszowskiego i Uniwersytetu Medycznego im. Piastów

Śląskich we Wrocławiu¹. Z kolei w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie i na Wydziale Lekarskim Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego ograniczenia dla osób niezaszczepionych mają dotyczyć udziału we wszystkich zajęciach, także tych organizowanych przez uczelnię. Warto zauważyć, że zgodnie z przekazanymi Rzecznikowi Praw Obywatelskich informacjami, władze Uniwersytetu Rzeszowskiego i Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu podjęły skuteczne działania w celu zniesienia nałożonych przez jednostki zewnętrzne względem uczelni obostrzeń dotyczących osób uprawnionych do obywatania zajęć i praktyk. Niektóre uczelnie, jak np. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, starają się minimalizować negatywne skutki decyzji dyrekcji szpitali, oferując studentom, którzy nie chcą bądź nie mogą zaszczepić się przeciwko COVID-19, możliwość nieodpłatnego wykonania testów genetycznych PCR.

Obowiązek odbycia zajęć klinicznych i praktyk zawodowych w przypadku studentów kierunków medycznych wynika z rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w *sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentystry, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 755). Uczelnie wyższe nie dysponują infrastrukturą pozwalającą na realizację wszystkich zajęć i praktyk na jej terenie i w związku z tym zmuszone są do zawierania porozumień z jednostkami zewnętrznymi w celu umożliwienia studentom realizacji programu studiów. Niewywiązanie się przez studenta z powyższych obowiązków może skutkować niezaliczeniem roku, a w dalszej perspektywie niezamierzonym przez studenta wydłużeniem kształcenia, a nawet niemożnością ukończenia studiów.

Mając na uwadze powyższe pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na następujące kwestie.

Rzecznik dostrzega, że przyczyną podejmowania przez szpitale i inne podmioty, w których odbywać się mają zajęcia kliniczne i praktyki, decyzji dotyczących ograniczeń dla osób niezaszczepionych przeciw COVID-19 jest troska o życie i zdrowie studentów, personelu medycznego i pacjentów, a także chęć zapewnienia bezpiecznych warunków kształcenia praktycznego w czasie pandemii. Pragnę jednak podkreślić, że przyjmowane

---

¹ W niektórych przypadkach udział w zajęciach organizowanych w podmiotach zewnętrznych względem tych uczelni jest możliwy także dla ozdowieńców oraz osób, które posiadają aktualny wynik testu.

rozwiązania mogą stanowić bezpodstawne ograniczenie konstytucyjnie chronionych praw, tj. prawa do nauki, w zakresie w jakim dochodzi do uzależnienia udziału w części obowiązkowych zajęć od poddania się szczepieniu przeciw COVID-19, a także prawa do ochrony prywatności, w sytuacji gdy uczelnia lub jednostka, w której odbywają się zajęcia kliniczne czy praktyki przetwarza dane studentów dotyczące zdrowia. Ograniczenie wyżej wspomnianych praw jest dopuszczalne jedynie na zasadach określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP². Oznacza to, że ograniczenia muszą mieć podstawę ustawową, służyć ochronie określonych konstytucyjnie wartości, nie naruszać istoty wolności lub prawa, a także spełniać kryterium proporcjonalności. Proporcjonalność jest przez Trybunał Konstytucyjny rozumiana jako suma trzech zasad składowych: zasady przydatności, zasady niezbędności (konieczności) oraz zasady proporcjonalności *sensu stricto* (zob. wyrok TK z dnia 23 listopada 2009 r. sygn. akt P 61/08 i cytowane tam orzecznictwo). W uproszczeniu należy wskazać, że zasada przydatności polega na ustaleniu, czy według dostępnego stanu wiedzy wprowadzona regulacja prawna jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków. Zasada niezbędności oznacza, że badane przepisy są niezbędne dla ochrony wartości wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, a ponadto, że spośród środków skutecznie chroniących te wartości zostały wybrane środki najmniej uciążliwe. Za najtrudniejszy element testu proporcjonalności Trybunał Konstytucyjny uważa sprawdzenie, czy efekty zaskarżonej regulacji pozostają w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela (zakaz nadmiernej ingerencji, zasada proporcjonalności w ścisłym tego słowa znaczeniu). Należy więc dokonać swoistego rachunku aksjologicznego, sprawdzając, czy zalety badanej regulacji przeważają nad wynikającymi z niej obciążeniami dla jednostek. Ta ocena powinna uwzględniać specyfikę wartości chronionych przez zaskarżoną regulację (wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i praw, które w jej rezultacie doznają ograniczenia, a także aksjologię ustawy zasadniczej jako całości. Im bardziej cenne jest dobro naruszane i im wyższy stopień jego naruszenia, tym cenniejsza musi być wartość chroniona i wyższy stopień jej realizacji (zob. wyrok TK z dnia 23 listopada 2009 r. sygn. akt P 61/08 i cytowane tam orzecznictwo).

---

² W wypadku prawa do ochrony danych osobowych wymogi dopuszczalności ograniczenia tego prawa zostały doprecyzowane w art. 51 ust. 2 Konstytucji RP.

Pragnę zaznaczyć, że w mojej ocenie ewentualne ograniczenie nie powinno różnicować sytuacji w dostępie do szkolnictwa wyższego osób zaszczepionych, osób, które nie mogą poddać się szczepieniu z uwagi na trwałe bądź czasowe przeciwwskazania zdrowotne, osób posiadających przeciwciała, a także tych, którzy posiadają aktualny negatywny wynik testu.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że Rzecznik Praw Obywatelskich pismem z dnia 12 sierpnia br. zwrócił się do Ministra Edukacji i Nauki z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zapewnienia uczelniom podstaw prawnych dla podejmowania adekwatnych działań prewencyjnych na rzecz ochrony życia i zdrowia studentów i pracowników uczelni w czasie pandemii.

W odpowiedzi Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 września br. wskazano, że „aktualnie uczelnie nie mają podstaw weryfikacji, czy studenci uczestniczący w zajęciach oraz osoby zamieszkujące domy studenckie, a także inni członkowie wspólnoty danej uczelni, są zaszczepieni. Również nie ma możliwości wprowadzania ograniczeń dotyczących udziału w zajęciach dla członków społeczności akademickiej, którzy w wyniku własnej decyzji nie zaszczepili się”. Minister zapowiedział także, iż w przypadku, gdy przepisy dotyczące przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się choroby COVID-19, w tym możliwość weryfikacji szczepień przez niektóre podmioty, będą procedowane w Parlamencie, to Ministerstwo Edukacji i Nauki będzie starało się o uwzględnienie w nich sytuacji w uczelni. Dotychczas jednak nie dokonano zmian legislacyjnych umożliwiających uczelniom wyższym wprowadzenie ograniczeń w zakresie możliwości studiowania dla osób niezaszczepionych czy przetwarzanie danych osobowych dotyczących faktu zaszczepienia. Tymczasem, jak wynika z przekazywanych Rzecznikowi skarg, problem ma charakter szerszy i dotyczy także ograniczania możliwości studiowania i przetwarzania danych dotyczących zdrowia osób odbywających praktyki czy zajęcia kliniczne przez podmioty zewnętrzne względem uczelni. Jak wynika z przekazywanych Rzecznikowi przez uczelnie informacji, brak wiążących regulacji prawnych wyposażających uczelnie i inne podmioty zaangażowane w proces kształcenia w adekwatne narzędzia umożliwiające zapewnienie bezpieczeństwa studentom, pracownikom uczelni, podmiotów zewnętrznym i pacjentom, znacznie utrudnia funkcjonowanie uczelni medycznych i szkół wyższych prowadzących kształcenie na kierunkach medycznych.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zapewnienia rozwiązań prawnych wychodzących naprzeciw opisanemu wyżej problemowi.

Łączę wyrazy szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załącznik 3:

1. Wystąpienie RPO do MEiN;
2. Odpowiedź MEiN;
3. Wystąpienie RPO do PRM.

Do wiadomości:

- 1. Pan Przemysław Czarnek**
Minister Edukacji i Nauki
ePUAP
- 2. Pan prof. dr hab. Marcin Gruchala**
Przewodniczący Konferencji
Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych
Gdański Uniwersytet Medyczny
ul. Marii Skłodowskiej-Curie 3a
80-210 Gdańsk
kraum@gumed.edu.pl